

Özel Eğitim Öğretmen Adaylarının Öğretmen Özyeterlik Düzeyleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları*

Uygar BAYRAKDAR¹, Meryem VURAL BATIK²,
Yaşar BARUT³

Geliş Tarihi: 15.09.2015

Kabul Ediliş Tarihi: 06.06.2016

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, özel eğitim öğretmen adaylarının öğretmen özyeterlik düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Araştırmanın çalışma grubunu 2013-2014 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümünde 4.sınıfta okumakta olan toplam 129 öğrenci oluşturmaktadır. Özel eğitim öğretmen adaylarının özyeterlik algı düzeylerini belirlemeye yönelik “Öğretmen Özyeterlik Ölçeği” ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek için, “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, özel eğitim öğretmen adaylarının özyeterlik düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu; Zihin Engelliler öğretmen adaylarının özyeterlik algısının İşitme Engelliler öğretmen adaylarından daha yüksek olduğu, bayan öğretmen adaylarının ve akademik başarıları daha yüksek olan öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının ise daha olumlu olduğu bulunmuştur. Elde edilen bulgular ilgili alanyazın ışığında tartışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Özyeterlik, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum, öğretmen adayı, özel eğitim

The Teacher Self-Efficacy of Special Education Prospective Teachers and Their Attitudes Towards Teaching Profession

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the perceived self-efficacy levels of prospective teachers, and their attitudes towards teaching profession in terms of gender, academic achievement and program. The study group was composed of 129 fourth-grade students from the Department of Special Education. The “Teachers’ Sense of Efficacy Scale”, and the “Attitude Scale towards Teaching Profession” were used. Results indicated that attitudes of special education prospective teachers towards teaching profession were positive, and their self-efficacy levels were high, and there was an intermediate positive relation between their perception of self-efficacy and attitudes towards teaching

* Bu çalışma 25-27 Eylül 2014’te Edirne’de düzenlenen 24. Ulusal Özel Eğitim Kongresi’nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Öğr. Gör., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, e-posta: uygar.bayraktar@omu.edu.tr

² Öğr. Gör., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, e-posta: meryem.vural@omu.edu.tr

³ Yrd.Doç., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, e-posta: yasarbarut@yahoo.com

profession. It has been stated that the perceived self-efficacy levels of the prospective teachers at the department of Mentally Handicapped were higher than those at Hearing Impaired. In addition, it was found that the attitudes of female prospective teachers towards teaching profession were significantly higher than those of males.

Keywords: Self-efficacy, attitudes towards teaching profession, prospective teachers, special education

GİRİŞ

Öğretmenlik, sadece iş gücü ile değil duygu ve düşünceler ile yapılması gereken ve tamamen bir yaşam tarzı haline getirilmesi gereken bir meslektir. Bu nedenle bu mesleğe yönelmeyi düşünen adayların, kendi yeteneklerini ve kişisel özelliklerini gözden geçirerek doğru adım attıklarından emin olmaları gerekmektedir (Çevik, Perkmen ve Alkan, 2012). Çünkü gelecek nesillerin nitelikli yetiştirilmesi, onlara emek veren öğretmenlerinin niteliği ile yakından ilgilidir. Bu bağlamda öğretmenlik, insan kişiliğini şekillendiren, bilimselliği ve sanatkârlığı bir araya getiren bir meslek olarak tanımlanabilir (Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005).

Bireyler, bir mesleğin eğitimini seçtikleri andan itibaren, bu meslekle ilgili olarak beklentiler geliştirirler. Öğrenci iken oluşan bu beklentilerinin, mesleklerine başladıkları ilk zamanlardaki morallerine etkisi büyüktür. Bu açıdan bir öğretmenin mesleğinde başarılı olması ve mesleğinden tatmin olması için, mesleğinin gereklerine inanması önemli bir şarttır (Çevik, Perkmen ve Alkan, 2012). Ayrıca öğretmenlerin mesleklerine yönelik sahip oldukları özyeterlik algıları ve tutumları, öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal alandaki becerileri üzerinde önemli etkiye sahiptir (Akay ve Boz, 2011).

Özyeterlik, bireyin neyi nasıl yapabildiği hakkındaki kanıları veya olası durumlar ile başa çıkabilmek için gerekli olan eylemleri ne kadar iyi yapabildiklerine ilişkin inançları olarak tanımlanmaktadır (Bandura, 1977). Özyeterlik algısı, kişilerin duygularını, düşüncelerini, motivasyon ve davranışlarını belirler. Bu nedenle kişilerin o anki mesleki performanslarından, gözleme dayalı deneyimlerinden ve gösterdikleri psikolojik tepkilerden özyeterlikleri hakkında bilgi sağlanabilir (Schunk & Pajares, 2002).

Öğretmen özyeterliği ise zor davranış biçimi sergileyen ve öğrenmeye güdülenmemiş öğrenciler dâhilinde bile olsa istedik öğrenme sonuçlarına ulaşabilmeye dair inanç olarak tanımlanmaktadır (Tschannen-Moran & Hoy, 2001). Öğretmenlerin mesleklerini etkili bir şekilde gerçekleştirebilmeleri, onların kendileri hakkındaki yetenekleri ve başarabileceklerine olan inançları ile doğrudan ilişkilidir. Özyeterlik algısı yüksek olan öğretmenler, yeniliklere daha açık olup (Guskey, 1988) sınıftaki zamanının çoğunluğunu akademik öğrenme amaçlı kullanabilir ve öğrencilere gerekli yardımı sağlayabilir (Gibson & Dembo, 1984). Özyeterliği yüksek özel eğitim öğretmenleri ise, özel gereksinimli öğrencilerinin eğitimsel ve diğer anlamdaki ihtiyaçlarını sınıf içerisinde karşılayabilir ve sınıftaki durumu kontrol altında tutabilir (Meijer &

Foster, 1988). Buna karşın, kendini yeterli hissetmeyen özel eğitim öğretmenlerinin ise gerekli çabayı göstermeden öğrencilerini rehberlik ve danışmanlık servislerine yönlendirdikleri görülmektedir (Podell & Sodak, 1993).

Öğretmenlik mesleğini uygulayacak olan bireylerin bu mesleğin gerekliliklerini daha etkili biçimde yerine getirebilmelerinin ve karşılaştıkları sorunların üstesinden gelebilmelerinin ön koşullarından biri de mesleğe yönelik tutumlarının olumlu olmasıdır. Nitekim, bir mesleğe yönelik olarak geliştirilen tutum, bireyin o meslekteki başarısının önemli belirleyicilerinden biri (Gürbüz ve Kışoğlu, 2007; Johnson & Howell, 2005) olarak görülmektedir. Öğretmen adayları mesleklerine yönelik olumlu tutumlar geliştirirse, öğretmen olduklarında görevlerini eksiksiz yerine getirebilir, öğrencilerini daha kolay motive edebilir, zamanı etkili kullanabilir ve yeniliklere açık olabilir (Çeliköz ve Çetin, 2004).

Öğrenci başarısının ve motivasyonunun yüksek olması da öğretmenin kendini daha çok yeterli hissetmesini ve mesleğe yönelik olumlu tutumlar geliştirmesini sağlayabilir. Söz konusu alan özel eğitim alanı olunca ki özel gereksinimli öğrenciler genel olarak özel bir gereksinime sahip olmayan öğrencilere göre eğitim ortamlarından daha az verim aldıkları (Blackorby & Wagner, 1996) düşünülecek olursa, özel gereksinimli bireyler ile çalışacak olan öğretmen adayının verdiği eğitimin dönütünü alması için çok fazla emek, zaman ve enerji harcaması ve emeğinin karşılığı olarak da diğer alanlara göre daha küçük dönütler ile yetinmesi söz konusudur. Bu durum özel eğitim öğretmenlerinin kendilerini yetersiz hissetmelerine ve mesleğe yönelik olumsuz tutumlar sergilemelerine neden olabilmektedir. Ayrıca, öğretmenlerin tutum ve davranışlarının öğrenciler üzerinde çok önemli bir etkiye sahip olduğu (Çapa ve Çil, 2000) göz önüne alındığında öğretmen yetiştirme programlarında, özel eğitim öğretmen adaylarına kazandırılacak bilgi, duygu ve becerilerle, onların mesleki yaşamdaki davranışlarının daha etkili olmasını ve mesleğe karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlayacak şekilde düzenlemelerin yapılması önem taşımaktadır.

Özyeterlik algısı yüksek olan özel eğitim öğretmenlerinin mesleklerine daha olumlu tutumlar sergileyecekleri, stres, kaygı ve tükenmişlik gibi olumsuz durumları daha az yaşayacakları düşünüldüğünde (Öksüz ve Coşkun, 2012) hem mesleki başarıları hem de mesleki doyumları açısından önemli olduğu vurgulanan mesleğe yönelik tutumlar ve özyeterlik algılarının (Aydın ve Tekneci, 2013) araştırılması önem taşımaktadır. Alanyazında farklı branşlardaki öğretmen adaylarının özyeterliği ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını bir arada inceleyen çalışmalar (Akbaba, 2013; Aykaç ve Ulubey, 2009; Bümen ve Özyayın, 2013; Çakır, Kan ve Sünbül, 2006; Çapri ve Çelikkaleli, 2008; Demirtaş, Cömert ve Özer, 2011) bulunmakla beraber özel eğitim öğretmen adaylarının öğretmen özyeterlik düzeyleri ile ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik yapılmış fazla çalışmaya rastlanamamıştır. Özel eğitim öğretmen adaylarının özyeterlik düzeyleri ile mesleğe yönelik

tutumlarının karşılaştırıldığı, özyeterliğin ve mesleğe ilişkin tutumun cinsiyet, akademik başarı ve okudukları program açısından incelendiği bu araştırmanın yararlı olacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Özel eğitim öğretmen adaylarının öğretmen özyeterlik algıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelendiği bu araştırma, genel tarama modeline göre yürütülmüştür.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılı Bahar döneminde Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümünde 4.sınıfta okumakta olan toplam 129 öğrenci oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin % 49,6'sı (n= 64) kız ve %50,4'ü (n=65) erkektir. Ayrıca % 54,3'ü (n= 70) İşitme Engelliler Öğretmenliği ve %45,7'si ise (n=59) Zihin Engelliler Öğretmenliği 4.sınıf öğrencisidir.

Veri Toplama Araçları

Özel eğitim öğretmen adaylarının özyeterlik algılarını belirlemeye yönelik Tschannen-Moran & Hoy (2001) tarafından geliştirilen ve Türkçe'ye Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya (2005) tarafından uyarlanan "Öğretmen Özyeterlik Ölçeği" kullanılmıştır. "Öğrenci katılımına yönelik özyeterlik", "Öğretim stratejilerine yönelik özyeterlik" ve "Sınıf yönetimine yönelik özyeterlik" olarak adlandırılan üç alt boyuttan oluşmaktadır. 9'lu Likert tipi olan bu ölçekte 24 madde bulunmaktadır. Ölçekten alınabilecek puanlar 24 ile 216 arasında değişmektedir. Ayrıca, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek için, Üstüner (2006) tarafından geliştirilen "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. 5'li Likert tipi olan bu ölçekte 34 madde bulunmaktadır. Ölçekten alınabilecek puanlar 34 ile 170 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan yüksek puan öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun olumlu olduğunu göstermektedir.

Verilerin Toplanması

Ölçekler, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü 4.sınıfta okumakta olan öğrencilere gönüllülükleri doğrultusunda ders saati içerisinde uygulanmıştır. Araştırma hakkında ve cevaplama süreci ile ilgili açıklama, araştırmacılar tarafından yapılmıştır. Anket uygulaması yaklaşık 20 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Öğretmen adaylarının; özyeterlik düzeylerine ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına ilişkin betimsel istatistikler, özyeterlik algı düzeylerinin, mesleğe yönelik tutumlarının ve akademik ortalamalarının birbirleriyle ilişkili olup olmadığını belirlemek için Pearson Momentler Çarpımı korelasyon katsayısı,

özyeterlik algı düzeylerinin ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyete ve okudukları bölüme göre anlamlı düzeyde farklılaşmış farklılaşmadığını test etmek için bağımsız gruplar arası t testi uygulanmıştır. Elde edilen istatistiklerin anlamlılığı .05 düzeyinde sınanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmada ele alınan amaçlar doğrultusunda toplanan verilerin istatistiksel çözümlenmeleri sonucunda elde edilen bulgular ve yorumları yer almaktadır.

“Öğretmen Özyeterlik Ölçeği” ve “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği”nden alınan puanların ortalamaları ve standart sapma değerleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Ölçeklerden Alınan Puan Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	N	\bar{x}	ss
Toplam Özyeterlik puanı	129	161,29	22,075
Mesleğe yönelik tutum puanı	129	136,64	26,271

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan özel eğitim öğretmen adaylarının özyeterlik algı düzeyleri ortalaması $\bar{x} = 161,29$ ve standart sapma değeri ise $ss = 22,075$ ’tir. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının ortalaması ise $\bar{x} = 136,64$ ve standart sapma değeri $ss = 26,271$ ’dir. Ölçeklerden alınabilecek puanların orta noktasından bir standart sapma değeri çıkartılarak orta düzeyin alt sınırı; bir standart sapma değeri eklenerek ise orta düzeyin üst sınırı belirlenmiştir. Buna göre özyeterlik için 142 puanın üstü ve mesleğine yönelik tutum için 128 puanın üstü yüksek sınırı göstermektedir. Buna göre öğretmen adaylarının özyeterlik düzeylerinin yüksek olduğu ve mesleğe yönelik tutumlarının olumlu olduğu söylenebilir.

Öğretmen adaylarının özyeterlik düzeyleri, mesleğe yönelik tutumları ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan korelasyon analizi Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Özyeterlik, Mesleğe Yönelik Tutum ve Akademik Başarı Arasındaki Korelasyon

	Toplam Özyeterlik	Mesleğe Yönelik Tutum	Akademik Ortalama
Toplam Özyeterlik	1	.370**	.102
Mesleğe Yönelik Tutum	.370**	1	.251**
Akademik Ortalama	.102	.251**	1

** p<.001

Tablo 2’de görüldüğü gibi özel eğitim öğretmen adaylarının özyeterlik düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında olumlu yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardır ($p<.001$). Ayrıca öğretmen adaylarının akademik ortalamaları ile özyeterlik düzeyleri arasında anlamlı düzeyde ilişki olmadığı ($p>.05$); öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile akademik ortalama arasında ise olumlu yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişkili olduğu ($p<.001$) bulunmuştur. Diğer bir ifadeyle özyeterlik düzeyi veya akademik ortalama arttıkça mesleğe yönelik tutumlar da daha olumlu olmaktadır.

Ölçeklerden alınan puanların cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşp farklılaşmadığını test etmek için yapılan bağımsız gruplar arası t testi sonuçları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. *Özyeterlik ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puanlarının Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bağımsız Gruplar Arası t Testi Sonuçları*

	Cinsiyet	N	\bar{x}	ss	t	p
Öğrenci Katılımına Yönelik Özyeterlik	Kız	64	52,08	7,879	.167	.868
	Erkek	65	51,85	7,896		
Öğretim Stratejilerine Yönelik Özyeterlik	Kız	64	54,94	8,624	.030	.976
	Erkek	65	54,89	8,231		
Sınıf Yönetimine Yönelik Özyeterlik	Kız	64	54,44	7,643	.037	.971
	Erkek	65	54,38	8,764		
Toplam Özyeterlik Puanı	Kız	64	161,45	22,096	.085	.933
	Erkek	65	161,12	22,225		
Mesleğe Yönelik Tutum Puanı	Kız	64	141,98	23,459	2,331	.021
	Erkek	65	131,38	27,965		

Tablo 3’te görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının Öğretmen Özyeterlik Ölçeği’nden aldıkları toplam puanlar ve öğrenci katılımına, öğretim stratejilerine ve sınıf yönetimine yönelik özyeterlik alt ölçeklerinden aldıkları puanlar cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir. Ayrıca, bayan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları ortalamasının $\bar{x}=141,98$ ve erkek öğretmen adaylarının ortalamasının ise $\bar{x}=131,38$ olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır ($p<.05$). Diğer bir deyişle, bayan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları erkeklere göre anlamlı düzeyde daha olumludur.

Ölçeklerden alınan puanların öğrenim gördükleri bölüme göre anlamlı düzeyde farklılaşp farklılaşmadığını test etmek için yapılan bağımsız gruplar arası t testi sonuçları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Özyeterlik ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puanlarının Bölüme Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Bağımsız Gruplar Arası t Testi Sonuçları

	Bölüm	N	\bar{x}	Sd	t	p
Öğrenci Katılımına Yönelik Özyeterlik	İşitme	70	50,99	8,077	-1,544	.125
	Zihin	59	53,12	7,493		
Öğretim Stratejilerine Yönelik Özyeterlik	İşitme	70	52,73	8,795	-3,347	.001
	Zihin	59	57,51	7,135		
Sınıf Yönetimine Yönelik Özyeterlik	İşitme	70	53,03	8,306	-2,115	.036
	Zihin	59	56,05	7,816		
Toplam Özyeterlik Puanı	İşitme	70	156,74	23,002	-2,603	.010
	Zihin	59	166,68	19,787		
Mesleğe Yönelik Tutum Puanı	İşitme	70	133,36	28,838	-1,556	.122
	Zihin	59	140,54	22,479		

Tablo 4'te görüldüğü gibi, öğrenen adaylarının Öğretmen Özyeterlik Ölçeği'nin "öğrenci katılımına yönelik özyeterlik" alt ölçeğinden aldıkları puanlar, okudukları bölüme göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir ($p>.05$). İşitme Engelliler Öğretmenliğinde öğrenim gören öğretmen adaylarının "Öğretim stratejilerine yönelik özyeterlik" alt ölçeğinden aldıkları puan ortalamasının $\bar{x}=52,73$ ve Zihin Engelliler öğretmen adaylarının ortalamasının ise $\bar{x}=57,51$ olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının öğretim stratejilerine yönelik özyeterlik düzeyleri bölüme göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır ($p<.05$). İşitme Engelliler Öğretmenliğinde öğrenim gören öğretmen adaylarının "Sınıf yönetimine yönelik özyeterlik" alt ölçeğinden aldıkları puan ortalamasının $\bar{x}=53,03$ ve Zihin Engelliler öğretmen adaylarının ortalamasının ise $\bar{x}=56,05$ olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının Sınıf yönetimine yönelik özyeterlik düzeyleri bölüme göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır ($p<.05$). İşitme Engelliler Öğretmenliğinde öğrenim gören öğretmen adaylarının "Öğretmen Özyeterlik Ölçeği'nden aldıkları toplam puan ortalamasının $\bar{x}=156,74$ ve Zihin Engelliler öğretmen adaylarının ortalamasının ise $\bar{x}=166,68$ olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının özyeterlik düzeyleri bölüme göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır ($p<.05$). Diğer bir ifadeyle Zihin Engelliler öğretmen adaylarının öğretim stratejilerine yönelik özyeterlik düzeyleri, sınıf yönetimine yönelik özyeterlik düzeyleri ve toplam özyeterlik düzeyleri, İşitme Engelliler öğretmen adaylarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Ayrıca, İşitme Engelliler öğretmen adaylarının "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği'nden aldıkları toplam puan ortalamasının $\bar{x}=133,36$ ve Zihin Engelliler öğretmen adaylarının ortalamasının ise $\bar{x}=140,54$ olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları bölüme göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır ($p>.05$). Diğer bir deyişle Zihin Engelliler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları

İşitme Engelliler öğretmen adaylarına göre olumlu olmasına rağmen bu farkın anlamlı düzeyde olmadığı söylenebilir.

TARTIŞMA ve YORUM

Bu araştırmada özel eğitim öğretmen adaylarının özyeterlik düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları çeşitli değişkenler (cinsiyet, akademik başarı, program) açısından incelenmiştir. Özel eğitim öğretmen adaylarının özyeterlik düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında olumlu yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuç alanyazındaki diğer araştırma bulgularıyla paralellik göstermektedir (Akbaba, 2013; Demirtaş, Cömert ve Özer, 2011; Ghaith & Yaghi, 1997; Girgin, Akamca, Ellez ve Oğuz, 2010; Oğuz ve Topkaya, 2008; Bümen ve Özaydın, 2013). Öğretmen adayları yeterliliklerin önemli bir kısmını lisans dönemlerinde edinmektedirler. Bu dönemde öğretmen adayları alan bilgisinin yanında meslekle ilgili değer ve tutumlar kazanmaktadır (Lasek ve Wiesenbergo, 2007). Bu doğrultuda, özyeterlik algısı daha yüksek olan öğretmen adaylarının mesleğe yönelik daha olumlu tutumlar sergilediği ya da mesleğe yönelik daha olumlu tutumlar sergileyen öğretmen adaylarının kendilerini daha yeterli algıladıkları söylenebilir.

Ayrıca, özel eğitim öğretmen adaylarının özyeterlik düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Alanyazında öğretmen adaylarının özyeterlik düzeylerinin yüksek olduğunu belirten araştırmalar mevcuttur (Ergül, Baydık ve Demir, 2013; Guo, Pelatti & Justice, 2014; Kahyaoğlu ve Yangın, 2007). Özyeterlik algısı deneyimle değişebilir ve deneyim kazandıracak çalışmalar özyeterliliği artırabilir (Hoy & Woolfolk, 1990). Nitekim öğretmen adaylarının lisans eğitimleri sürecinde özyeterlik düzeylerinin anlamlı derecede arttığını belirten araştırmalar (Mulholland & Wallace, 2001; Woolfolk-Hoy & Burke-Spero, 2005) mevcuttur. Öğretmen adaylarının öz-yeterliliğinin geliştirilmesinde en önemli katkıyı öğretmenlik uygulamaları sağlamaktadır (Cone, 2009; Tschannen- Moran, Woolfolk-Hoy & Hoy, 1998; Woolfolk –Hoy & Burke-Spero, 2005). Özel eğitim öğretmen adaylarının genel olarak özyeterlik düzeylerinin yüksek olması, mesleklerinin getireceği zorluk ve problemleri aşabileceklerine dair inançlarının güçlü olduğunu göstermektedir. Özel gereksinimli bireylerle çalışacak öğretmen adaylarının özyeterlik algılarının yüksek olması, meslekte başarılı olacaklarının önemli bir işareti olarak düşünülebilir.

Araştırmanın diğer bir sonucuna göre, özel eğitim öğretmen adaylarının özyeterlik düzeyleri cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir. Yapılan araştırmaların bir kısmı (Akbaba, 2013; Demirtaş, Cömert ve Özer, 2011; Ekici, 2005; Karagöz, 2005) cinsiyetin özyeterlik algı düzeyini etkilediğini gösterse de araştırmaların çoğunda (Akbaş ve Çelikaleli, 2006; Erisen ve Çeliköz, 2003; Güven, 2005; Karahan ve Balat, 2011; Oğuz ve Topkaya, 2008; Yenice, 2012) özyeterlik algısının cinsiyete göre değişmediği bulunmuştur. Söz konusu araştırma bulgularının eldeki çalışma bulgularıyla çelişkili bulunması,

farklı örneklem grupları ve farklı veri toplama araçları ile çalışılmış olmasından kaynaklanabilir.

Ayrıca, öğretmen adaylarının akademik başarılarının yüksek olması kendilerini daha yeterli hissetmelerinde etkili olabileceği düşünülmekle beraber bu araştırmada, özel eğitim öğretmen adaylarının akademik başarıları ile özyeterlik düzeyleri arasında anlamlı düzeyde ilişki olmadığı görülmüştür. Buna benzer olarak Akay ve Boz (2011) yaptıkları araştırmada, akademik başarı ve öğretmen özyeterliği arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını belirtmişlerdir. Örneklem grubu dikkate alındığında farklı üniversiteleri de kapsayacak daha geniş bir örneklemi ile bu bulgunun yeniden çalışılması araştırmacılara önerilebilir.

Diğer bir bulgu olarak, öğretmen adaylarının özyeterlik düzeylerinin okudukları programa göre farklılık gösterdiği, Zihin Engelliler öğretmen adaylarının öğretim stratejilerine yönelik özyeterlik, sınıf yönetimine yönelik özyeterlik ve toplam özyeterlik düzeylerinin, İşitme Engelliler öğretmen adaylarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Özyeterlik düzeylerinin farklı olması, zor bir durum karşısında başarı elde edilebileceğine ilişkin inançlarının da farklı olduğunu göstermektedir. Nitekim alanyazında farklı bölümlerdeki öğretmen adaylarının özyeterlik düzeylerinin farklı olduğunu ortaya koyan araştırmalar (Altunçekiç, Yaman ve Koray, 2005; Kahyaoglu ve Yangın, 2007; Kozcu- Çakır ve Şenler, 2007) mevcuttur. Bu durumun, öğretim programlarında okuyan öğretmen adaylarının kişisel özelliklerinin, programlarda verilen derslerin içeriğinin ve öğretim elemanlarının farklı olmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Araştırma sonucunda, özel eğitim öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının genel olarak olumlu olduğu bulunmuştur. Bu sonuç alanyazındaki diğer çalışmalar ile paralellik göstermektedir (Akay ve Boz, 2011; Akbaba, 2013; Doğan ve Çoban, 2009; Temizkan, 2008; Yanık, Sezen ve Uzun, 2012). Özel gereksinimli bireylerle çalışacak öğretmen adaylarının mesleğe yönelik olumlu tutumlar geliştirmiş olmaları, mesleğin gereklerini yerine getirebilmeleri için oldukça önemlidir. nitekim, insanların sevmedikleri meslekleri yapmak zorunda olmaları, meslekteki başarılarını engelleyecek bir durumdur (Terzi ve Tezci, 2007;).

Diğer bir bulgu olarak, özel eğitim öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaştığı ve bayan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının erkeklere göre anlamlı düzeyde daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Alanyazında öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının cinsiyete göre farklılık göstermediğini belirten çalışmalar (Bulut, 2009; Karahan 2005; Tanel, Serap ve Zafer, 2007) olmakla beraber; bayan öğretmen adaylarının daha olumlu tutumlar sergilediğini gösteren araştırmalar (Aşkar ve Erden,1987; Aydın ve Tekneci, 2013; Çapa ve Çil, 2000; Çapri ve Çelikkaleli, 2008; Doğan ve Çoban, 2009; Oral, 2004; Tekerek ve Polat, 2011) çoğunluktadır. Öğretmenliğin, özveri

isteyen, öğrencileri ve çocukları sevmeyi gerektiren bir meslek olarak nitelendirilmesi nedeniyle, öğretmenliğin bayanlara daha uygun bir meslek olduğunu ileri süren toplumsal yargı günümüzde halen devam etmektedir (Aydın, ve Sağlam, 2012). Doğan ve Çoban (2009)'a göre toplum öğretmenlik mesleğini, aile ve iş hayatını birlikte yürütebilecekleri için kadına yönelik bir meslek olarak görmekte ve kızlar da bu toplumsal değeri içselleştirmektedir. Bu nedenle bayan öğretmen adayları mesleğe yönelik daha olumlu tutumlar sergiliyor olabilirler.

Ayrıca, özel eğitim öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile akademik başarıları arasında olumlu yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Elde edilen bu sonuç Özder, Konedralı ve Zeki (2010) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonuçları ile benzerdir. Akademik başarısı yüksek olan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının da daha olumlu olduğu söylenebilir.

Diğer bir araştırma sonucuna göre ise, Zihin Engelliler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları İşitme Engelliler öğretmen adaylarının tutumlarından daha olumlu olmakla beraber bu fark anlamlı düzeyde değildir. Alanyazında farklı öğretmenlik programlarında okuyan öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının farklılık gösterdiğini belirten çalışmalar (Özder, Konedralı ve Zeki, 2010; Yanık, Sezen ve Uzun, 2012) olmakla beraber; öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarının okudukları program bazında farklılaşmadığını gösteren çok sayıda araştırma (Akbaba, 2013; Aydın ve Sağlam, 2012; Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım, 2007; Çapri ve Çelikkaleli, 2008; Oral, 2004; Tanrıoğen, 1997) bulunmaktadır. Öğretmen adaylarının Zihin engelliler öğretmenliği ve İşitme Engelliler öğretmenliğinden mezun olduktan sonra benzer koşullar altında çalışacak olmaları nedeniyle mesleğe yönelik tutumlarının benzer olduğu düşünülebilir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Sonuç olarak öğretmen adaylarının kendilerini yeterli algılamaları ile olumlu tutumlar sergilemeleri arasında ilişki olduğu, Zihin Engelliler öğretmen adaylarının özyeterlik algısının İşitme Engelliler öğretmen adaylarından daha yüksek olduğu, bayan öğretmen adaylarının ve akademik başarısı daha yüksek olan öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu görülmektedir. Özel gereksinimli bireylerle çalışacak olan özel eğitim öğretmen adaylarının eğitim hayatlarında mesleğe yönelik olumlu tutumlar geliştirebilmeleri ve kendilerini yeterli hissetmeleri önem taşımaktadır. Özyeterlik algısının gelişebilmesi için öğretmen adaylarının gerçek sınıf ortamlarında uygulamalar yaparak deneyim kazanmasına daha çok fırsat verilmesi gerektiğini vurgulanmaktadır (Bandura, 1997). Öğretim yöntemleri hakkındaki kuramsal bilgilerin yanı sıra, bu yöntemleri uygulamaya dönük deneyimlerin artırılması da öğretmen adaylarının özyeterliğini olumlu etkileyebilmektedir (Boz ve Boz, 2010). Bu nedenle öğretmen adaylarını,

öğretmenlik uygulamaları derslerinde yapmış oldukları öğretim etkinliklerinde daha aktif hale getirecek düzenlemelerin yapılması önem taşımaktadır.

Bundan sonra yapılacak araştırmalarda ise Zihin Engelliler Öğretmenliği ve İşitme Engelliler Öğretmenliği programları arasında özyeterlik düzeyi açısından farkın neden kaynaklandığı araştırılabilir. Ayrıca öğretmen adaylarının akademik başarılarının mesleğe yönelik tutumlarıyla ilişkili olmasına rağmen özyeterlik düzeyleriyle neden ilişkili olmadığı incelenebilir. Diğer taraftan, erkek öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının bayan öğretmen adaylarına göre daha olumsuz olmasının nedenleri araştırılabilir ve eğitim-öğretim sürecinde bunların dikkate alınması sağlanabilir. Bu araştırma sadece Ondokuz Mayıs Üniversitesi Özel Eğitim Bölümünde okuyan son sınıf öğrencileriyle sınırlıdır. Bundan sonraki çalışmalarda farklı üniversitelerdeki farklı sınıf düzeylerindeki özel eğitim öğretmen adaylarının, özyeterlik algıları ve mesleğe yönelik tutumları farklı değişkenlere göre incelenebilir. Ayrıca öğretmen adaylarının özyeterlik algısını ve mesleğe yönelik tutumlarının, eğitim sürecinde yıllara göre nasıl değişim gösterdiği araştırılabilir.

KAYNAKLAR

- Akay, H. ve Boz, N. (2011). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Matematiğe Yönelik Tutumları, Matematiğe Karşı Öz-Yeterlik Algıları ve Öğretmen Öz-Yeterlik İnançları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 281-312.
- Akbaba, B. (2013). The Attitudes of Pre-Service Social Studies Teachers' towards Teaching Profession and Their Self-Efficacy about Using Instruction Materials. *Mevlana International Journal of Education (MIJE)*, 3(2), 157-169. DOI:<http://dx.doi.org/10.13054/mije.13.46.3.2>
- Akbaş, A. ve Çelikkaleli, Ö. (2006). Sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretimi öz-yeterlik inançlarının cinsiyet, öğrenim türü ve üniversitelerine göre incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 98-110.
- Altunçekiç, A., Yaman, S. ve Koray, O. (2005). Öğretmen adaylarının özyeterlik inanç düzeyleri ve problem çözme becerileri üzerine bir araştırma (Kastamonu ili örneği). *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13 (1), 93-102.
- Aşkar, P., ve Erden, M. (1987). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği. *Çağdaş Eğitim*, 121(12), 8-11.
- Aydın, A. ve Tekneci, E. (2013). Zihin Engelliler Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları İle Kaygı Düzeyleri. *Pegem Journal of Education & Instruction*, 3(2), 1-12.
- Aydın, R. ve Sağlam, G. (2012). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Örneği). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 257-294.
- Aykaç, N. ve Ulubey, O. (2009). Sınıf Öğretmenleri Ve Öğretmen Adaylarının Özyeterlilik Algıları ve Öğretmenlik Tutumları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi. *XVIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*. Selçuk, Izmir.
- Bandura, A. (1977). Self-Efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191-215.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: W.H. Freeman and Co.

- Blackorby, J., & Wagner, M. (1996). Longitudinal post school outcomes of youth with disabilities: Findings from the National Longitudinal Transition Study. *Exceptional children*, 62(5), 399-413. Doi: 10.1177/001440299606200502
- Boz, N. ve Boz, Y. (2010). The nature of the relationship between teaching concerns and sense of efficacy. *European Journal of Teacher Education*. 33, 3, 279–291.
- Bozdoğan, A., E., Aydın, D. ve Yıldırım, K. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlar. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2).
- Bulut, İ. (2009). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının Değerlendirilmesi. Evaluation of Teacher Candidates' Attitudes Concerning Teaching Profession (Dicle and Firat University Sample). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (2009), 13-24.
- Bümen, N. ve Özyayın, T. (2013). Adaylıktan Göreve Öğretmen Özyeterliği ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlardaki Değişimler. *Eğitim ve Bilim*, 38(169).
- Cone, N. (2009). Community based service learning as source of personal self-efficacy: preparing elementary teachers to teach science for diversity. *School Science and Mathematics*, 109 (1), 20-30.
- Çakır, Ö., Kan, A. ve Sünbül, Ö. (2006). Öğretmenlik Meslek Bilgisi ve Tezsiz Yüksek Lisans Programlarının Tutum ve Özyeterlik Açısından Değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 36-47.
- Çapa, Y., ve Çil, N. (2000). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(18).
- Çapa, Y., Çakıroğlu, J., ve Sarıkaya, H. (2005). The development and validation of a Turkish version of teachers' sense of efficacy scale. *Eğitim ve Bilim (Education and Science)*, 30(137), 74-81.
- Çapri, B. ve Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe İlişkin Tutum ve Mesleki Yeterlik İnançlarının Cinsiyet, Program ve Fakültelerine Göre İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 33–53.
- Çelikten, M., Şanal, M., ve Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 207-237.
- Çeliköz, N. ve Çetin, F. (2004). Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarını Etkileyen Etmenler. *Milli Eğitim*. 162, 160-167.
- Çevik, D.B., Perkmen, S. ve Alkan, M. (2012). Müzik Öğretmeni Adaylarının Mesleklerinden Beklentileri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 41-45.
- Demirtaş, H., Cömert, M. ve Özer, N. (2011). Öğretmen Adaylarının Özyeterlik İnançları ve Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. *Eğitim ve Bilim*. 36(159), 96-111.
- Doğan, T. ve Çoban, A.E. (2009). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 34 (153), 157- 168.
- Ekici, G. (2005). Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik özyeterlik inançlarını etkileyen faktörler. *XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli.
- Ergül, C., Baydık, B. ve Demir, Ş. (2013). Özel Eğitim Öğretmen Adaylarının ve Öğretmenlerinin Zihin Engelliler Öğretmenliği Lisans Programı Yeterliklerine İlişkin Görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(1); 499-522.
- Erisen, Y. ve Çeliköz, N. (2003). Öğretmen Adaylarının Genel Öğretmenlik Davranışları Açısından Kendilerine Yönelik Yeterlilik Algıları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(4), 427-440.

- Ghaith, G. & Yaghi, H. (1997). Relationships Among Experience, Teacher Efficacy, And Attitudes Toward The Implementation Of Instructional Innovation. *Teaching and Teacher Education*, 13(4), 451-458.
- Gibson, S. & Myron D. (1984). Teacher efficacy: a construct validation. *Journal of Educational Psychology*, 76 (4), 569-582.
- Girgin, G., Akamca, G. Ö., Ellez, A. M. ve Oğuz, E. (2010). Okulöncesi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları, Mesleki Benlik Saygıları ve Mesleki Yeterlik İnançları. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 1-15.
- Guo, Y., Dynia, J. M., Pelatti, C. Y., & Justice, L. M. (2014). Self-efficacy of early childhood special education teachers: Links to classroom quality and children's learning for children with language impairment. *Teaching and Teacher Education*, 39, 12-21. doi:10.1016/j.tate.2013.11.005
- Guskey, T. (1988). Mastery learning and mastery teaching: how they complement each other. *Principal*, 68 (1), 6-8.
- Gürbüz, H., ve Kışoğlu, M. (2007). Tezsiz yüksek lisans programına devam eden fen-edebiyat ve eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları (Atatürk Üniversitesi örneği). *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 71-83.
- Güven, S. (2005). Devlet okulları ilköğretim birinci kademedeki çalışan İngilizce öğretmenlerinin profili ve yeterlik algıları. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Hoy, W. K. & Woolfolk, A. E. (1990). Socialization of student teachers. *American Educational Research Journal*, 27(2), 279-300.
- Johnson, G. M., & Howell, A. J. (2005). Attitude toward instructional technology following required versus optional WebCT usage. *Journal Of Technology And Teacher Education*, (4), 643.
- Kahyaoglu, M. ve Yangın, S. (2007). İlköğretim Öğretmen Adaylarının Mesleki Özyeterliklerine İlişkin Görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 73-84.
- Karagoz, H. (2005). Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin fen eğitimine yönelik yeterlik algıları ve alan bilgisi yeterlikleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karahan, H. (2005). Ortaöğretim kurumlarında görev yapan coğrafya öğretmenlerinin diğer öğretmenlerle öğretmenlik tutumları açısından incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Karahan, Ş. ve Balat, G. (2011). Özel Eğitim Okullarında Çalışan Eğitimcilerin Öz-Yeterlik Algılarının ve Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29 (I), 1-14.
- Kozcu-Çakır, N. ve Şenler, B. (2007). Fen bilgisi ve sınıf öğretmenliği anabilim dalında öğrenim gören öğretmen adaylarının özyeterlik inançlarının belirlenmesi (Muğla Üniversitesi Örneği). 16. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*. 5-7 Eylül 2007, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi.
- Lasek, J. & Wiesenbergovala, S. (2007). Prospective teachers' attitudes to their profession. *The New Educational Review*, 13(3-4), 129-136.
- Meijer, W. & Foster S. (1988). The effect of teacher self-efficacy on referral chance. *The Journal of Special Education*, 22 (3) 378-385.
- Mulholland, J. & Wallace, J. (2001). Teacher induction and elementary science teaching: Enhancing self-efficacy. *Teaching and Teacher Education*, 17, 243-261.
- Oğuz, A. ve Topkaya, N. (2008). Ortaöğretim alan öğretmenliği öğrencilerinin öğretmen özyeterlik inançları ile öğretmenliğe ilişkin tutumları. *Akademik Bakış Dergisi*, 14.
- Oral, B. (2004). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Eurasian Journal of Educational Research*, 15, 88-98.

- Öksüz, Y., ve Coşkun, K. (2012). Öğretmenlik uygulaması I-II derslerinin zihin engelliler öğretmen adaylarının öz-yeterlik algılamaları üzerindeki etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (13), 131-155.
- Özder, H. ve Konedralı, G., Zeki, C.P. (2010). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16 (2), 253-275.
- Podell, D. & Sodak L. (1993). Teacher efficacy and bias in special education referrals”. *The Journal Of Educational Research*, 86, 247–253.
- Schunk, D.H. & Pajares, F. (2002). Educational Psychology: Development of Achievement Motivation. Wigfield, A.,& Eccles, J. S. (Eds.). *The Development of Academic Self-Efficacy*. (15-16). San Diego, CA, USA: Academic Press. Retrieved from <http://www.ebrary.com>
- Tanel, R., Serap, K. Ş. ve Zafer, T. (2007). Fizik öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarına farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (22), 1-9.
- Tanrıoğen, A. (1997). Buca Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, 55–58.
- Tekerek, M. ve Polat, S. (2011). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. *5th International Computer & Instructional Technologies Symposium*, 22-24 September 2011, Fırat University, ELAZIĞ- TURKEY.
- Temizkan, M. (2008). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Üzerine Bir Araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (3), 461- 486.
- Terzi, A.R. ve Tezci, E. (2007). Necati Bey Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. 52, 593-614.
- Tschannen–Moran, M.,& Woolfolk Hoy, A. (2001). Teacher efficacy: Capturing an elusive construct. *Teaching and Teacher Education*, 17(7), 783–805.
- Tschannen-Moran, M., Woolfolk-Hoy, A. & Hoy, W.K. (1998). Teacher efficacy: Its meaning and measure. *Review of Educational Research*, 68, 202–48.
- Üstüner, M. (2006). Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 45: 109-127.
- Woolfolk-Hoy, A. & Burke-Spero, R. (2005). Changes in teacher efficacy during the early years of teaching. *Teaching and Teacher Education*, 21, 343–356.
- Yanık, C., Sezen, N. ve Uzun, M. (2012). Öğretmen Adaylarının Mesleğe Yönelik Tutumları ve Mezuniyet Sonrası Planları Üzerine. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*. Özel Sayı:2, 222-231.
- Yenice, N. (2012). Öğretmen adaylarının öz-yeterlik düzeyleri ile problem çözme becerilerinin incelenmesi. *Electronic Journal of Social Sciences*, 11(39), 036-058.

SUMMARY

Self-efficacy is described as an individual's beliefs about how optimal he or she performs the actions required to cope with the possible situations (Bandura, 1977). That teachers perform their professions effectively is directly related to their belief that they would achieve this goal. One of the conditions that the individuals who will perform the teaching profession need in order to overcome the difficulties they face, and to meet the requirements of the profession more effectively, is that their attitudes towards the profession are positive. Thus, one of the most significant determinants of an individual's success at a profession is considered to be the attitudes developed towards that profession (Gürbüz & Kışoğlu, 2007; Johnson & Howell, 2005).

It is expected that the special education teachers with high levels of perceived self-efficacy would display more positive attitudes towards their profession, and experience negative conditions such as stress, anxiety and exhaustion less often (Öksüz & Coşkun, 2012). Therefore, in teacher preparation programs, it should be attempted to help prospective teachers have more efficient behaviors in their professional lives through knowledge, emotions and skills they would gain, and develop positive attitudes towards their profession.

The purpose of this study is to examine the perceived self-efficacy levels of prospective teachers, and their attitudes towards teaching profession in terms of gender, academic achievement and the program in which they study.

The study group was composed of 129 fourth-grade students from the Department of Special Education in Faculty of Education, Ondokuz Mayıs University during the spring term of 2013-2014 education year. 49.6% of these students were females ($n = 64$) and 50.4% were males ($n = 65$). Furthermore, 54.3% ($n = 70$) were fourth-grade students from the Teacher Education for Hearing Impaired Programme, and 45.7% ($n = 59$) were fourth-grade students from the Teacher Education for Mentally Handicapped Programme.

In order to determine the perceived self-efficacy levels of special education prospective teachers, the "Teachers' Sense of Efficacy Scale", developed by Tschannen-Moran & Hoy (2001) and adapted to Turkish by Çapa, Çakıroğlu and Sarıkaya (2005), was used; on the other hand, in order to determine the attitudes of prospective teachers towards the teaching profession, the "Attitude Scale towards Teaching Profession", developed by Üstüner (2006), was utilized.

Over the data collected, the Descriptive Statistics, Pearson Product-Moment Correlation Coefficient, and Independent Samples T-Test were applied. The significance level of the statistics gathered was at .05.

As a result of the study, it was found that special education prospective teachers had high levels of self-efficacy, and their attitudes towards the profession were

positive. It was also found that there was an intermediate positive relation between the prospective teachers' perceived self-efficacy levels and their attitudes towards teaching profession ($p < .001$).

As another result of the study, it was found that the perceived self-efficacy levels of the prospective teachers of Mentally Handicapped were significantly higher than the levels of the prospective teachers of Hearing Impaired ($p < .05$). However, there was no significant difference found between the self-efficacy level and academic achievement, and there was no difference in terms of gender.

Furthermore, another remarkable finding was that the attitudes towards teaching profession were related to the academic achievement ($p < .01$). In addition, it was found that the attitudes of female prospective teachers towards teaching profession were significantly higher than the attitudes of male prospective teachers ($p < .05$), and the attitudes towards teaching profession did not significantly differentiate across programs/departments.

That special education prospective teachers have generally high levels of self-efficacy and they develop positive attitudes towards the profession shows that they have strong belief that they could overcome the difficulties and problems their profession would cause. Furthermore, it was found that there was a relationship between the condition in which prospective teachers perceive themselves as efficient and the condition in which they display positive attitudes. Accordingly, it could be suggested that prospective teachers with higher self-efficacy levels display more positive attitudes towards the profession.

That prospective teachers of Mentally Handicapped have higher self-efficacy levels comparing to prospective teachers of Hearing Impaired could be considered to be caused by the fact that the personal features, the content of the courses given in the program, and the instructors are different.

Furthermore, it was seen that female prospective teachers' attitudes towards teaching profession were more positive. According to Doğan & Çoban (2009), societies see the teaching profession as more suitable for women because they can conduct both family and professional lives concurrently, and girls internalize this social value. Maybe that's why female prospective teachers display more positive attitudes towards the profession.

In future research, the causes of the difference in self-efficacy levels between the programs of Teacher Education for Mentally Handicapped and Hearing Impaired can be investigated. In addition, the reasons why male students had more negative attitudes towards teaching profession than female students can be investigated, and it can be established that these reasons are taken into consideration over the course of education. This study is restricted merely with the senior students from the Department of Special Education in Ondokuz Mayıs University. In future research, the self-efficacy levels and attitudes towards

teaching profession of special education prospective teachers from different grade levels from different universities can be examined in terms of various variables.